Сшиток 47

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

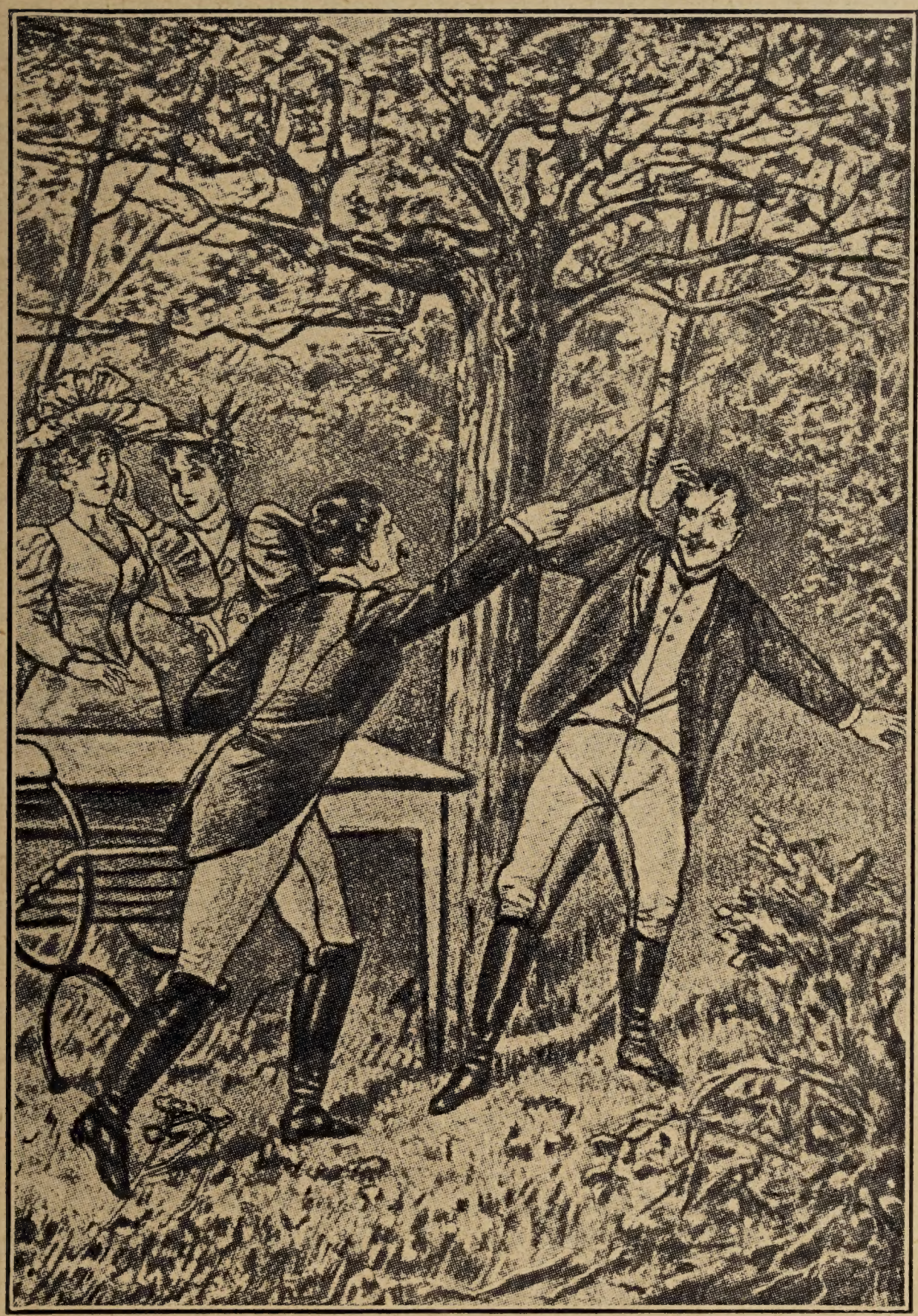

Альфонс, хрипливим голосом скричавши, заслонив рукою лице.

— Моя думка така — почав Бравер. — Вашого брата перенесеть ся до шпиталю, де він знайде всяку потрібну опіку. Коли отже вечером прийдуть шпитальні слуги і ви їм присвічувати будете на сходах, в той час Єлена висунеть ся із своєї кімнати, скриєть ся на долї в сїнях а відтак за слугами вийде на двір. Колиб ненарочно ваш брат надійшов, то бодай не мати ме підозріня, що й ви тут помагали.

Ще довго пояснював їй подрібно, аж вона зовсїм добре зрозуміла й пристала на се. Але не пустила доктора до Єлени, обавляючись, що брат кождої хвилї може надійти, а тодї все пропало би. Так отже Мербахова сестра сама мала Єлену обзнакомити із наміром.

В сїнях Бравер стрінув Арна Мербаха. Здрігнув ся. Чи не підслухав він цїлої розмови?! Але Мербах поздоровив його рівнодушно й спитав про стан хорого. Вспокоєний лїкар пішов до свойого мешканя із надією, що все гаразд поведеть ся. Колиб однак був свідком сцени, яка пройшла межи Мербахом а його сестрою, враз пропали би всї його надії.

Тільки що Мербах увійшов в кімнату, як напрасно кинув ся на сестру.

— Га, змавляєш ся із тим лїкарем?! — скричав. — Заплатиш менї за се! Я був у кухнї і все чув! Коли-ж ви тихійше говорили то й сього не пропустив, бо відхилив двері і кожде словечко чув. Коли-ж лїкарина виходив — я вийшов у сїни, а він зовсїм не зміркував, що я все підслухав.

— Милостивий Боже! — зойкнула сестра, подумавши які знущаня її чекають. І справдї — надармо старала ся вирвати із його рук.

— Відплачу я тобі за се, що за гроші ти дала ся перекупити! Стріне тебе за се заслужена кара!

Затягнув її до кухнї й приказав готовити обід. Її крик та жалїсні стогнаня виразно свідчили про його нелюдські знущаня. А коли принесла йому обід, вся тремтїла й ридала, а він знова приступив до неї і дальше став їй дорікати. Вийшла з кімнати, не маючи вже відваги вернути.

Мербах сїв за стіл. Але нараз схопив ся з місця, та, мов божевільний, влетїв в кімнату, де була Єлена. Незмірний жах обняв дївчину. Із його диких очий вичитала, що

прийшло до страшної бурі. Остаточно жалісні риданя його сестри не заповідали нїщо доброго. Грізно насупившись він підходив до Єлени, що перед ним уступала.

— Ага! — кликнув. — На щастє я підслухав розмову моєї сестри із вашим коханком, панї. Вже не вдасть ся вам звідси втїкнути! Сейчас звідомлю вашого кузина про те все!

Жах обняв Єлену, коли пізнала, що все вже страчене, що всї стараня, щоб її добути звідси нї на що не здадуть ся. Прибита горем, впала на крісло й лице закрила руками, підчас коли Мербах проходжував ся по кімнатї, сердито лихими словами вигукуючи то на неї, то на лїкаря.

Відтак тріснув дверима й вийшов.

Бідна Єлена попала в розпуку. Якже щасливою була сьогодня із рана, думаючи ще про поміч доктора — тепер же однак одинока її надія пропала.

Жаль їй було також Мербахової сестри, яку той простак так дуже побив.

Мербах же замкнув сестру на ключ, щоб не могла зійти ся з Єленою, відтак з поспіхом вийшов з хати, щоб відшукати Олексу та про все йому донести.

Олекса жахнув ся, дізнавшись про се, що Бравер відшукав Єлену.

— Всїми силами мусимо старати ся, щоби того чоловіка зробити нам нешкідливим, в противнім бо разї стане для нас небезпечним. Він то старав ся — говорив Олекса — увільнити молодого князя із дому божевільних і напевно булоб се йому вдало ся, колиб ми були троха пізнїйше дізнали ся про се. А тепер все пропаде, всї стараня порохом розвіють ся, коли Єлена знова явить ся. Так мусимо постарати ся, щоб вдруге її не віднайшов.

І довго ще оба нараджували ся, поки придумали відповідний спосіб.

Розуміє ть ся, що Олексї було тяжко вирвати ся на тих кілька годин, бо стан здоровля старого князя все погіршував ся й потрібно було все бути при ньому. Олекса однак, не зважаючи на те все, вийшов із палати, щоб стрінути ся із Мербахом в означенім місцї.

Сонце вже починало хилити ся до заходу, коли Оле-

кса із Мербахом спинили ся перед хатою на передмістю, де заперто Єлену.

Побачивши свойого нареченого, вона скричала й мимохіть відступила взад.

— Прекрасна Єлено — глузував Олекса — чи справді боїш ся ти мене? Твоє несподіване зникнене так поділало на твойого батька, що тяжко захорів і правдоподібно бореть ся зі смертю. В завіщаню назначує мене головним спадкоємцем цілого свойого майна!...

Єлена, не будучи вже в силї себе здержувати, крикнула:

— Підлий облуднику! За скоро вже радіш! Памятай що є ще Бог на небі а Він все бачить і все знає! Він вже знає твої підлі наміри та напевно їх тобі попсує!

— Помиляєш ся — сказав Олекса — нїщо менї тепер не стане на перешкодї, бо я вже близько мети. Переконаєш ся, що вже в дуже короткім часї я стану спадкоємцем цїлого майна, а тодї ти, як зовсїм нешкідливе сотворінє, також мати меш свободу.

Єлена, почувши сї слова, вся задеревіла а думка її була близько божевілля.

— Ах, Боже! — шепотїла — колиб я ще хоч раз могла побачити бідного батька а тодї розповілаб йому все та відкрилаб зраду, якої ті злочинцї допустили ся.

— Твої мрії не здійснять ся — втрутив Олекса — я вже постараю ся о се, колиб ти навіть і втїкла, щоб тобі поворот до дому загородити. Забудь же про се — я-ж бо недопущу нїяким способом, щоб хтось проти моєї волї міг дістати ся до твойого батька. А тепер, прекрасна Єлено, мусиш враз із нами звідси забрати ся. Хочемо тебе в другому місцї заховати, щоб недопустити Бравера до стрічі з тобою. Вбирай ся живо — годї нам тут довше оставати.

Смертельна трівога обняла нещасну Єлену — вона догадала ся, що тому лиш залежить їм на поспіху, що обавляють ся Бравера.

— Нї, не піду з вами — відрубала, тремтячи всїм тїлом — не маєте права мене замикати — я мушу бути вільна! Довше не можу вже мовчати — зірву полуду із ва-

ших лиць та перед цілим світом проголошу, яких то обманців я відкрила!

— Ні, прекрасна Єлено, ти того не зробиш, бо тоді світ дізнав би ся, що й ти підшила ся під імя своєї сестри Ільони та обманила князя, в наслідок чого і ти сама дісталаб ся у вязницю. Твоя велич враз пропалаб зовсім а її місце заняла би нужда...

— І що ж мені залежить на тій величі — відперла Єлена — маю вже досить тої комедії; достоїнство за яким я гонила, кинуло мене тепер на глум недолї. Видно, що так довго не спічну, аж поки не стріне мене належна кара.

— Я вже подбаю о се, щоб ти нам не висмикнула ся. Колиж князь помре, а я стану власником всього майна, тоді зможеш кричати, кілько захочеш. Ніхто тобі не повірить, а хиба дочекаєш ся того, що світ тебе признає несповна розумом та призначить у дім божевільних! Але досить вже того безглуздого базїканя — сейчас збирай ся та добровільно йди з нами, колиж ні — постараюсь силою се зробити.

Єлена, блїда як мертвець, корчем стиснула поруче крісла. Дуже добре знала грізний його погляд та бояла ся, що той простак, стративши рівновагу, готов допустити ся якогось насильства. На згадку про се, гірко заплакала, але лице руками закрила, щоб Олекса її сліз не бачив.

— Чогож так довго надумуєш ся? — спитав Олекса. — Сейчас маєш бути зібрана!

Єлена послухала приказу, тремтячою рукою вхопила капелюх та загортку і за хвилю була готова. Коли-ж Олекса взяв її рукою під рамя, вона крутнула ся, щоб позбутись його, та він, грізно глянувши на неї, сейчас її приборкав.

Коли переходили кімнатою, де лежав хорий, Єлена заглянула в куті сестру Мербаха, гірко ридаючу.

Єлена була так зболїла та зломана, що аж ноги під нею вгинали ся. Задумала втїкати, але зараз згадала, що Олекса має при собі револьвер, та готов його ужити, колиб щось подібного задумала зробити.

Коли ж вийшла з хати, хотіла кликати помочі, та годі було, бо ні живої душі на вулиці не було. А й се Олекса відгадав, та напрасно вхопив її за руку і втягнув у повозку.

Майже без тямки впала на сиджене. Олекса сів побіч неї, підчас коли Мербах заняв місце коло візника. Єлена, заломивши руки, застановляла ся над тим, куди її везуть?

На думку прийшов їй Бравер. Що то він пічне, коли вечером верне та не застане її в дома? Ах, Боже! Вістка ся, болючо його діткне... Нараз прийшло їй на думку, що Олекса, бажаючи пімститись на Браверови, вечером чатувати ме на нього. Ох, вона за всяку ціну мусить його остерегти, инакше він пропаде!...

Тяжке ридане, що добувалось із її грудий, найкрасше свідчило про се, як дорогим її серцю був Бравер.

— Всемогучий Боже! — шепотіла нещасна дівчина. — Змилосерди ся над ним!

— — — — — — — — — —

Наближав ся вечір, якого Бравер так нетерпеливо вижидав. Години ще ніколи не видавались йому так довгими, як сьогодня.

Рано, вийшовши із Мербахової хати, поїхав на лісничівку, щоб свойому приятелеви донести про свій намір. Колиж до того ще Кендлериха запевнила йому свою поміч, він повний надії вернув у місто.

Сидячи вже в повозці, пригадав собі як то Ерик жахнув ся, коли дізнав ся про хоробу князя.

— Ах, знаю я того падлюку — кликнув тоді Ерик схвильований — він тільки жде стриєвої смерти, щоб міг все загорнути та з тим чимскорше чкурнути в світ!

В послідних часах доктор був вже рішив ся оскаржити того драба за намірене убійство Ерика, однак якась невідома сила стримувала його від того. Дуже легко дізналиб ся, що Ерик був в домі божевільних а в наслідок того всї його зізнаня не малиб вартости, а до того ще він самий стратив би знова свободу. Одиноким отже способом ратунку було увільнене Єлени. Тепер вона вже не повинна довше отягати ся, але буде мусїла виявити хто він є, той обманець. Що вона се зробить, того був певний.

Роздумуючи так, поволи заїхав у місто. Візникови приказав в дві годині пізнійше ждати недалеко Мербахової хати, щоб ізвідтам враз з Єленою вернути домів.

Коли стемніло, він здержав ся недалеко Мербахової хати, уважно розглядаючись на всї сторони. Серце почало напрасно товчи ся, коли згадав, що те все може йому не вдати ся.

Після довшого вижиданя вже із далеку заглянув віз, що мав забрати Мербахового брата до шпиталю.

Доведений до нетерпеливости доктор вийшов із своєї криївки та почав проходжуватись по вулиці.

Числив на се що шпитальні слуги вже є на горі, та за кілька хвилин знесуть хорого на долину, а за ними зійде також Єлена.

Неспокійно споглядав на всї сторони, маючи надію вскорі побачити її.

Кожда хвилина здавалась йому вічністю — а тут Єлена не сходила. Нараз аж скричав — люди знесли хорого, Єлена же остала на горі.

— Всемогучий Боже! Щож саме стало ся? Чи може Мербах нараз явив ся та спинив Єлену? Ах! Ся непевність гірша від смерти!

Довший час оставав ще на одному місцї — майже остовпів, відтак знова почав проходжувати ся думаючи, що чейже таки Єлена надійде.

Дарма! Надія звела! Закусував зуби — насувались йому на думку ріжні можливости, що могли станути в дорозї бідній Єленї...

Коли ж пізнійше почав застановляти ся, які муки та знущаня бідна дївчина мусить тепер перебути, такий несупокій його обняв, що рішив ся піти до Мербахового мешкання — от так, гейби хорого побачити.

Серце сильно ковтало, коли наближав ся до хати. Із далеку заглянув якусь стать жіночу — зрадів незмірно, думаючи, що се Єлена. Дістав ся на гору.

Довший час наче задубілий стояв при дверях передньої кімнати — якась невидима сила прикувала його до того місця.

Зрівноваживши перше вражінє, живо втворив двері

— нікого однак не застав в кімнаті. Звернув погляд на бічні двері.

Думав, що в другій кімнаті може знайде її, бліду, стрівожену, або бодай Мербахову сестру.

Підійшов до других дверий. Постукав, однак не дістав ніякої відповіди — всюди тишина, наче в гробі.

Нагло втворив двері та переступив поріг.

Гейби громом поражений здержав ся на місці — і ся кімната була порожна.

— Милостивий Боже! Що се значить? Що стало ся із бідною Єленою?

Мимохіть поступив вперед на середину кімнати. В ту-ж мить заперто за ним двері.

Лікар опинив ся в матні.

РОЗДІЛ CXXXV.

ЛЮБОВ ІЗ ПЕРЕШКОДАМИ.

Хазяїн, діставши Гартмановим ножем смертельну рану в серце, страшенно скричав. Сполохані сим осли пігнали, що сил їм ставало, на хребтах своїх несучи Блюма, його друга та дівчата.

Втікаючі були вдоволені із такого обороту справи, бо-ж знали, що не булиб в силі видержати напору Стоїлова та його банди. Відвага та очайдушні пориви ні на що не придалиб ся — тут лиш скора втеча могла їх освободити.

Втікаючі довший час ні словечком не перекинули ся, від часу до часу лиш спиняли ослів та прислухувались щоб несподівано Болгари на них не наскочили, відтак знова дальше гнали, самі не знаючи куди.

Однак не довго така їзда тревала, осли почали знемагати і Блюм предложив щоб спочали, з чого всі були дуже вдоволені. Вже без страху перед Болгарами, почали тепер нараджувати ся, що дальше почати.

Блюм та Гартман зовсім не журили ся собою, на серцю їм тяжіла тільки дальша доля обох дівчат. Але годі було в присутности тих двох про се говорити. Так рушили в дальшу дорогу, шукати захисту перед Болгарами. Блюм із Гартманом їхали троха попереду, щоб могли свобіднійше про все розговоритись.

Після довшої застанови, рішили про все те донести до відома властий, та просити їх заопікувати ся дівчатами. Найперше однак рішили попробувати чи їм самим не вдасть ся увільнити від них, а Блюм навіть піддав думку, щоб їм дати частину своїх гроший. Роберт самий рішив ся попробувати щастя, хоч не був певний доброго висліду.

Вже в заїзднім домі добачив він, що дівчата ним зацікавили ся, а се йому й прикрість справляло, коли Дарія з сестрою прямо прошивали його очима, зраджуючи сим свої душевні бажаня. Тепер рішивсь вижидати догідної хвилї, а вистерігав ся того, щоб одній не показувати більше приязни, як другій.

Майже був певний, що колиб тепер згадав про розлуку, то дівчата подалиб собі руки та спільними силами боронилиб ся перед тим, а колиб поважив ся бути більш прихильним до одної, то сим спричинив би враз цілий переворот. Дуже то втішив ся, із далеку побачивши кілька домів, мав же бо надію, що там зможе дещо перекусити та ще може й обох дівчат позбуде ся.

Заспокоївши голод та спрагу Блюм підняв ся, щоб за все заплатити а відтак з дівчатами на розум поговорити. Встромивши руку в кишеню та переконавши ся, що грошей там нема, Блюм майже задеревів, а лице аж викривило ся із жаху. Осталі, побачивши се, кинули ся випитувати, що стало ся. Але якої пів години мусїли ждати, поки Блюм прийшов до рівноваги і сказав:

— Я згубив всї гроші, які лиш мав при собі.

Гартман аж збілїв.

— Се тобі хиба снить ся — кликнув — се прямо неможливе!

Дикий, повний погорди погляд Блюма спинив ся тепер на лицях дівчат. Вони, добачивши се, мимоволї відсунули ся.

Він же зітхнув глубоко, закусив зуби а по хвилї сказав:

— В коморі, де ми спали, я оставив гроші. Торбину я сховав в солому, на якій лежав, а забираючись, в поспіху забув її взяти. Той гольтіпака хазяїн всьому винен — він бо хотів нас видати в руки Болгарів.

Ся пригода болючо діткнула не лиш його але й Гартмана. Гартман хоч мав ще троха гроший, то однак — що се значило супроти тих, що Блюм згубив. В торбинї, крім гроший за конї, мав ще решту тих, що отримав від Американця Гортона.

Дивний несупокій всїх обняв. Гаґара особливо, очима слїдкуючи за Блюмом, дуже то журилась нещастєм, яке їх стрінуло.

На Дарію те все не зробило великого вражіня, була байдужою на все. Гаґара же, глянувши на сестру злїсними очима, сказала:

— Гроші раз-на-все пропали, не можемо вже навіть мріяти про віднайденє згуби. Сейчас мусимо вибирати ся в дальшу подорож, бо до Ескісі ще далека дорога, а ніч вже вскорі западе.

Після того всї вибрались з господи. Гартман і Дарія вийшли поперед, за ними Гаґара, а Блюм був послїдний. Щоб дістати ся на місце, де стояли привязані осли, мусїли перейти довгі, темні сїни. Блюм йшов поволи, звісивши в низ голову. Нараз кинув ся взад. Із заглубленя висунула ся якась темна стать, підійшла до нього, та вхопила за руку. Поки ще охолов із жаху, почув хрипливий, повний розпуки голос:

— Остану із вами, хоч гроший не маєте — нїколи вас не лишу. Ви вже мали досить нагоди переконати ся, як я вас кохаю — нїкуди не піду без вас, инакше бо житєм се переплачу.

Вула се Гаґара.

Кинула ся йому на шию й почала його лиця покривати горячими поцїлунками.

Те все дуже счудувало Блюма. Він був певний любови дївчат, але не думав, щоб одна із них так страшно могла кохати. Се його так подражнило, що на хвилю забув про свою згубу а на його лице виступила усмішка.

А то я цікавий — думав Блюм — що сталоб ся, колиб так про се дізнала ся її сестра?...

Вийшовши на подвірє, застав Дарію сидячу на своїм віслюку, підчас коли Гартман помагав Гаґарі відвязувати другого осла.

В кілька хвилин пізнійше рушили в дорогу. Кілька разів здавало ся Блюмови, що Дарія шукає нагоди, щоб остати самою із ним, але він аж до пізного вечера старав ся недопустити до того.

Гартман, дізнавшись, що стрінуло Блюма з Гаґарою, почав вже сумнівати ся, чи вдасть ся їм позбути дівчат.

Вже ніч запала, коли наближили ся до Ескісі. Знайшли тут якусь господу, й там рішились остати на ніч.

Гаґара радила спродати ослів, кажучи, що дальше зможуть йти пішки. Блюм з початку противив ся тому, пізнійше однак згодив ся і того самого ще вечера продано ослів властителеви господи.

Ґаґара й Дарія дістали також по рівній частці із тих гроший. Але Дарію мучив якийсь дивний несупокій. Роберт, побачивши якими благаючими очима споглядала на нього дівчина, прямо не міг над собою запанувати, щоб її не пожаліти.

Колиж ішов спочивати, Дарія поспішила за ним, та дігнала його вже побіч комори. Її серце напрасно товкло ся, а вона, вліпивши свій блудний погляд в лице Блюма, так до нього промовила:

— Хочу вам допомогти віднайти гроші.

Роберт счудував ся, почувши сї слова, та довший час приглядав ся їй, наче б то її слів не міг розібрати.

— Як же се зможеш зробити? — остаточно спитав її Блюм.

— Наразї не скажу того, нехай се буде тайною — сказала Дарія. — Я з'обовязую ся в найкоротшому часї принести гроші, але під услівєм, як згодите ся на предложенє, яке вам поставлю.

Блюм бачив, як її оченята блистїли, чув, з яким трудом сї слова висказувала і знав, що була дуже схвильована.

— І що ж би се мало бути? — спитав Блюм.

Не стало їй віддиху. Хотїла говорити, та не була з

силї. Нараз обіймила його праву руку своїми руками й здавленим голосом шепотїла:

— Покиньмо твойого приятеля й мою сестру, та разом втїкаймо до Бурґас, або куди инде, деб ми жити могли разом. Від хвилї, коли я тебе пізнала, дурію за тобою і прямо не могла б жити без тебе. Я-б була найнещасливійшою людиною в світї, колиб не могла тебе мати при собі! Ти бо є одинокою звіздою, що є в силї житє моє осіяти. Все зроблю, що лиш можливе, коби лиш тебе не втратити. Без тебе не верну домів.

Блюм сейчас догадав ся, що сими словами вона лиш бажає зворохобити його, щоб вибрав ся із нею в світ, бо се майже неможливе щоб могла гроші віднайти. Адже-ж Болгари із її батьком мусїли старанно перешукати то місце, де вони оба із Гартманом ночували, чи котрий із них дечого не оставив а так, зовсїм можливо, й гроші в їх руки впали.

Щоб дївчат позбути ся — подумав — не треба їх згірдливо відпихати, але противно — тому й рішив ся приймити Дарїїне предложенє, думаючи сим діпняти своєї цїли. Вхопив тепер дївчину за руку, кажучи:

— Хочеш, щоб я з тобою втїкав — добре, пристаю на се, але що станеть ся із нами коли гроший не знайдеш? Любов, якою мене тепер надїляєш, обернеть ся тодї в ненависть!...

— Нї, нї! — перебила йому Дарія. — Колиб я навіть і не знайшла гроший, то однак всюди піду з тобою та ще більше кохати му тебе. Можу працювати, а колиб я і не знайшла працї, то піду жебрати, щоб лиш з голоду не вмерти. А без тебе я-б не могла жити!...

— Чи думаєш, що таки знайдеш гроші? — спитав її Блюм.

— Так, не питай більш про се! — перебила йому Дарія.

Блюм із радости аж підняв її в гору та кликнув:

— Піду з тобою скрізь, Даріє! Але се мусимо вчинити без їх відома, инакше бо вони стануть в дорозї нашим намірам.

Забуваючи про все, вона обіймила його руками й свою голову притиснула до його грудий.

— А бач, я знала — примилювалась — що ти скрізь підеш за мною, хочби й на другий конець світа!

Зовсім вже незважала на те, що кождої хвилї може надійти Гартман, або сестра, та підслухати цїлу розмову.

— Будь же-ж доброї думки! — шепнув Блюм — втїкнемо із відси та всякий слїд по нас пропаде. Тепер же йди спати ,а завтра рано перед сходом сонця старай ся осторожно висунути та чимскорше прибути в се місце, де дороги сходять ся, де то ми вчера довший час нараджували ся. Або мене вже там застанеш, або підождеш, колиб мене ще не було. Коли-ж зійдемо ся разом, обдумаємо що дальше робити! Чи зрозуміла ти мене?

— Так! — відповіла Дарія, а на її личку відбила ся невисказана радість.

Думка про се, що Блюм стане їй другом, щастем її напоїла. Знова притиснула його до себе, та лице почала покривати горячими поцїлуями. Нараз Блюм почув, що хтось наближаєть ся.

— Втїкай із відси, Даріє — кликнув — здаєть ся, що се Гаґара наближаєть ся. Коли вона дізнаєть ся про се, то пічне нас підглядати, а тодї все пропаде!

Після того Дарія живо пропала при кінцї сїний.

Блюм слїдкуючи за втїкаючою, зітхнув тяжко й злегка всміхнувшись шепнув:

— Якийсь біс мене переслїдує!... Та нехай мене Бог хоронить перед таким щастем й такою любкою!... А Гартман правду казав, тепер мусимо бути осторожні й уважні, щоб нас не підійшли!

Блюм, вернувши до господи, застав там Гартмана й Гаґару, занятих розмовою. Обоє на Блюма й Дарію не звертали уваги, але коли Гаґара побачила, що десь не стало Дарії, почала допитливо глядїти на Блюма. Була вельми неспокійною й тремтїла всїм тїлом.

— Де є Дарія? — по часї спитала Роберта. — Чи не знаєш, що стало ся із нею?

Блюм заперечив головою, однак вона довго недовірчиво споглядала на нього. Не звертаючи на се уваги, Блюм відвернув ся до Гартмана з проханем, щоб вже йшов спочивати, бо із проблиском дня мають рушити в дальшу дорогу

— Заглянь у спальню — порадив Блюм Гаґарі. — Дарія, здаєть ся пішла туди.

Після сього Гаґара увійшла у спальню, де дійсно застала сестру, як вже розбирала ся.

— Я дуже змучена — заявила молодша сестра — мушу йти спочивати!

Але сї слова не вспокоїли Гаґару. Коли вже обі лежали в ліжку ,почала випитувати сестру, чи вона, йдучи на гору, не стрінула Блюма. Однак на се питане не дістала ніякої відповіди. — Дарія вдавала, що вже крепко заснула.

Колиж Блюм із Гартманом зайшли в свою комірку, там вкупі обдумали як їм втікати.

І в опівніч Блюм осторожно втворив двері своєї комори й разом із Гартманом висунули ся в сїни. Але що двері, ведучі на подвірє та на дорогу, були заперті, не оставало нїщо иншого, як увійти в господу, втворити вікно і таким способом дістати ся на вулицю.

Так і вчинили. В кілька хвилин пізнїйше були вже на дорозї.

Вдарила четверта година. Дарію мучив якийсь горячковий несупокій, так, що вона не могла вже довше спокійно вилежати, а живо схопила ся з ліжка й почала вбирати ся... Думала, що коли вже знайдеть ся на волї, знова здобуде рівновагу.

Нараз видалось їй, що чує немов то якийсь шелест добуваючий ся із відтам ,де сестра спала. Перестала збирати ся а почала прислухуватись.

Помилилась однак — скрізь була прямо гробова тишина. Будучи вже цїлком убраною, осторожно втворила двері й тихенько викрала ся з кімнати.

Та в ту саму хвилину пробудила ся Гаґара.

— Даріє, чому не спиш? — проніс ся голос сестри.

Дарія не ворухнула ся з місця. Її серце так живо товкло ся а вона й слова не могла промовити.

Тишина знова залягла комору, чути лиш було віддих спячої сестри. А однак ще не мала відваги рушитись дальше, будучи в страху, щоб знова сестри не збудити.

Майже чверть години вслухувалась, чи вона спить, а впевнившись в тому, рішилась йти дальше. Живо зійшла

в долину й там доперва натягнула черевики, відтак звернулась до виходу, та, на жаль, застала браму запертою.

Пробувала й другі двері, але скрізь те саме було.

Зимний піт виступив Дарії на чоло. Була в розпуці, не знаючи, що тепер почати.

Булаб дуже радо увійшла до Блюмової комори, та не мала відваги, знаючи, що Гартман там був із ним. Довший час так застановлялась, кудиб то можна висмикнути ся.

Нараз почула якийсь рух в кімнаті властителя господи. Прийшло їй тепер на думку, що мусить десь сховати ся, а ні — то все пропаде.

Під сходами знайшла кілька бочок. Скорчилась та всунулась в одну із тих та нетерпеливо прислухувалась дальше. Коли же знова все втихло, рішила ся чимскорше вилїзти, та поспішити на то місце де мала зійти ся з Блюмом.

Живо підійшла до дверий гостинниці, тихесенько втворила їх й підійшла до вікна, що було втворене.

Не надумуючись довго, скочила в долину і опинила ся на вулиці. Обавляючись погоні, втїкала, як лиш могла скоро й сил ставало...

Сонце підійшло на небо. В господї вже майже всї пробудились. Син хазяїна нишпорив по подвірю, а подававши коням та ослам поживи, самий вернув у гостинницю.

Коли же втворив двері та побачив втворене вікно, счудував ся незмірно, знав бо, що батько так вчасним ранком не встає, а тимсамим нікого тут не могло бути. Йдучи дальше, запримітив великий нелад в шинку. Фляшки й шклянки лежали на землї, тютюн був скрізь порозсипуваний, а з одної бочки текла ще горівка.

— Щоб се мало значити? — питав самий себе. — Чи може батько так під'охотив ся?!...

Але вже й старий пробудив ся та увійшов у шинок. Побачивши те все, майже задубів із жаху; довший час споглядав то на сина, то на порозкидувані річі, не будучи в силї того всього зрозуміти. Тодї син підійшов до нього і сказав:

— Тільки що перед хвилиною я увійшов сюди та застав втворене вікно й цїлий той непорядок.

Батько відіпхнув сина від себе й кинув ся до шафи, в якій перетримував вартісні річі.

— Обікрали мене — скричав старий і вдарив кулаком в стіл так сильно, що й осталі шлянки й фляшки на землю поспадали. — Злодії! Рабівники! — верещав. — Закрали всі гроші, які я мав у торбі. Вікном вдерли ся гільтаї і все мені позабирали! Мусимо пігнати за ними, може нам вдасть ся їх наздігнати й добро наше відобрати! Борисе! Розкажи сусідам, може нам допоможуть. А поки се зробиш, найперше піди на гору до тих чужинців — може вони що чули або знають.

Як міг скоро, побіг хлопчище на гору й постукав у двері. Не діставши ніякої відповіди, силою втворив двері й увійшов в середину.

Комора була порожна. Хвилю постояв на місці зачудуваний, відтак збіг до шинку.

— Батьку — кричав хлопець — їх нема, втікли, комора порожна!

— Втікли? Коли?

— Не знаю! — відповів хлопець.

Старий, не довіряючи словам сина, самий пішов у комору, щоб власними очима про се переконати ся а жахливий крик з його грудий був потвердженем того.

Скоро збіг у шинок й почав додивляти ся звідки то вікно втворено.

І на своє счудуванє переконав ся, що втворено його із середини, бо-ж колиб хто намагав ся втворити із зовні, мусів би шибу розбити.

— Чи знаєш хто се зробив, Борисе?

Борис витріщив очі й довго глядів на батька, не розуміючи його слів.

— Я певний — сказав старий — що сї чужинці, що то вчера до нас із дівчатами прийшли, те все вчинили...

Піди ще раз на гору й поглянь чи є ще ті дівчата!

Коли Борис хотів втворити двері, станула перед ним Гаґара. Вона, зачувши шарудінє в сусідній кімнаті, пробудила ся, зібрала й почала шукати сестру. Не знайшовши її на горі, зійшла на долину й спитала старого чи де не бачив Дарії.

— Як се — гримнув старий — аджеж вона є на горі!

Гаґара жахнулась, з очий бо старця вичитала, що зайшло щось незвичайного.

— Що стало ся з Блюмом та Гартманом — спитала тремтячим голосом.

Хазяїн з глумом засміяв ся:

— Мене питаєш, що стало ся з ними?... — Хибаж ти ліпше від мене не знаєш?... Втікли в ночі й мене зовсім обікрали. Всї мої гроші забрали, ось глянь — скілько лиха наробили!...

Гаґарине лице смертельно побіліло. А тут ще хазяїн почав вичислювати кілько чого в нього забрали. Після того Гаґара приступила до вікна, а побачивши свіжі слїди на дорозї, живо вибігла на двір а з нею старий із сином.

— Дивіть — кликнула — ті слїди звернені в ту сторону, звідки ми вчера прибули. Се слїди моєї сестри Дарії, по другій же сторонї пізнаю слїди одного з мущин. Колиб оба крали, булиб напевно разом втікали, а тимсамим і слїди булиб подвійні.

Старий уважно став приглядати ся свіжим слїдам. Увага дївчини може була влучна, однак старий не велику вагу привязував до них.

— Коли не вони того допустились, так хтож другий міг се зробити? — спитав. — Може твоя сестра? Бачиш, не можеш нїчого на се сказати, значить нїхто другий, а лиш вони се зробили. Однак вони ще не відбігли далеко. Доганяймо їх, Борисе!

Гонїм у місто — може їх там стрінемо й відберемо здобичу!

Оставивши Гаґару, старий побіг в хату, взяв збрую, а сївши на коня, як мож найскорше пігнав у місто.

В противну же сторону посувалась якась стать жіноча, голову, спустивши в долину... Була се Гаґара, що сестриним слїдом поступаючи думала її наздогнати. Зависть гризла її серце. Застановляла ся над тим, чи Дарія лиш ненарочно попала на їх дорогу, чи була із ними в змові. Лице її нахмарилось. Рішилась так довго йти за їх слїдами аж доки не стріне сестру, а тодї — горе їй — кроваво на нїй пімстить ся!...

Гартман із Блюмом, оставивши господу, йшли живо

в напрямі до Ескісі, куди могли в протягу трох чвертий години дістати ся.

Не бояли ся, щоб їх Дарія наздігнала, бож вона доперва в три годині пізнійше мала вибратись в дорогу, а треба їй було бодай годину часу, щоб ту саму дорогу перебути. Так отже думали, що раз-на-все вдало ся їм позбути настирливих дівчат, що силою намагались їм свою любов накинути. Аджеж хиба не поважуть ся тепер гнати за ними, хоч і відкриють, що вони повтікали.

Дорогою нараджувались, що їм дальше почати — дрібна скількість гроший, що мали при собі, могла їм що найвисше на яких три дні вистарчити.

Блюм жив надією, що стрінуть де подорові громаду циганів, до яких і самі зможуть прилучити ся. Хоч не дуже то любив волочити ся, то все-ж таки се було красше, чим голодувати.

Вже люди повставали й скрізь вештали ся, коли вони наближала ся до міста.

На лихо ще й дощ почав падати. Щоб зовсім не марнувати часу, вони покріпили ся троха їдою та питєм, а відтак знова рушили в дальшу дорогу. Коли вже були від міста якої пів години дороги віддалені, Гартман зачув позад себе відгомін кінських копит. Оглянувшись, побачив наспіваючого їздця, та не звернув на нього уваги й знова відвернув ся.

За кілька хвилин їздець під'їхав до них ще близше, а тоді скричав: — **Стій!**

Стрівожені спинили ся. Злющий а рівночасно глумливий сміх добув ся із уст їздця, коли станув перед ними.

— Ага! Маю вас, гільтаї! Підлі злодії! — кричав, зубами скрегочучи. — Сейчас вертайте гроші, инакше бо покотом вас положу!

Блюм та Гартман, почувши сї слова, прямо на місці застигли, не розуміючи лютого гніву їздця. Сейчас пізнали в ньому властителя господи, котрому продали ослів, але чому гнав за ними та привитав їх такими словами, того не могли піймити.

Не одержавши від них ніякої відповіди, старий грізно крикнув:

— Сейчас все вертайте, а то щоб не прийшлось вам тяжко за се відпокутувати.

Тепер доперва схопив ся Блюм й кликнув:

— Чого-ж ти хочеш від нас — що означають твої слова? Виразно говори о що тобі ходить.

— Чи може вам уха позатикало, що не можете мене зрозуміти? Верніть мені гроші, що сьої ночі в мене закрали! Бачу, ви числили на се, що вдасть ся вам втікнути — але годі. В останнє вас взиваю: віддайте гроші!

Тепер доперва піймив Блюм о що ходить.

— Раджу тобі, старий — сказав Блюм — спини троха свій гнів, а то справа зовсім инакше обернеть ся. Коли тебе обікрали, то шукай злодія деинде, ми-ж бо зовсім тут невинні.

— Шкода ваших слів — крикнув старий — гроші мусите сейчас звернути.

Після сього виймив з кишені набиту пистолю.

— Сховай пистолю в кишеню — сказав Блюм супокійно — ні на що се не придасть ся.

А коли підійшов до старого, почув:

— Коли не відступиш, стріляти му.

— Не говори дурниць! — кликнув Блюм, підсміхаючись — не зношу крику!

Та в ту саму мить, наче блискавка, підскочив і всів на коня, на якому сидів старий. Нараз розніс ся гук, пистоля зівнула вогнем, не зробивши однак ніякої шкоди. Скажений крик добув ся із уст старого.

— Злази з коня — кричав, духу не переводячи — бо на смерть тебе обіб'ю!

— Скачи попереду — кликнув Блюм, з насмішкою — за твоїм приміром я відтак піду!

Старий вже не міг стерпіти того глузованя, й рішив на ньому пімстити ся.

— Витягнув ніж та, дишучи гнівом, кинув ся на Блюма. Але не повело ся.

Гартман, зміркувавши грізне положенє товариша, стрілив з револьвера і в туж хвилю старий впав з коня страшенно заревівши.

Гартман і Блюм підбігли до нього й почали шукати за раною, та, помимо всього, таки не знайшли її.

Після кількох хвилин старий схопив ся із місця. Самий признав, що зле зробив, зневажаючи їх в такий спосіб, а тепер бояв ся їхньої пімсти.

Нарочно впав з коня та вдавав тяжко ранного, думаючи, що сим висмикнеть ся їм із рук. Чув би ся щасливим колиб йому позволили відси відійти, — дуже радо всього відрік би ся.

Пробував їх перепросити, оправдуючись помилкою, але надармо, ні на що се не здало ся. Оба кинулись на нього, вхопили за ноги й затягнули в поблизькі корчі. Там Гартман його придержав, а Блюм кинув ся ломати пруте.

Стрівожений старий благаючими очима глядів на Гартмана, а коли підійшов Блюм та стягнув із нього ремінний пояс, почав жалібно кричати.

Догадав ся, що його чекає. Блюм привязав його до дерева та ще й руки звязав позаду.

— На будуче подумай добре над тим — остерігав Блюм — чи можеш чесних людий називати злодіями! Тепер же мати меш памятку.

Крик та вите із болю ні троха не зворушили Блюма, він стискав ще сильнійше.

— Так, старий приятелю — сказав — тепер будеш мусів тут так довго чекати, аж поки хто надійде та змилосердить ся над тобою.

Після тих слів оба товариші відійшли, зовсім не турбуючись старим.

Може після якої чверть години із сусіднього ліса висунув ся їздець, що зразу незвичайно скоро гнав, але пізнійше почав звільняти, а нарешті спинив ся й слідкуючим поглядом став розглядати дорогу на довшу віддаль. Велике счудуванє появилось на його лици, коли нічого не міг доглянути.

— Де-ж би він міг бути? — питав самий себе, очима бігаючи на всі сторони. Може десь дальше?

І після такої думки, поїхав ще дальше, очима розглядаючись пильно в поблизьких корчах, по обох боках дороги.

Нараз почув якийсь проймаючий крик.

Яких може двіста ступенів дальше заглянув коня, обгризаючого галузє, поза тим нікого з живих.

— Се кінь мойого батька — шепнув їздець — але що стало ся з батьком?

Що раз то більше наближав ся до того місця.

Нараз так сильно стягнув поводами коня, що той аж дуба станув, а їздець лиш з трудом втримав ся на ньому.

Жах його обняв, коли межи корчами заглянув привязану до дерева, якусь стать людську, якої голова в низ звисала. Лице його враз страшенно збіліло.

Довший час стояв, не будучи в силї з місця ворухнутись. Нараз, видалось йому, що чує якийсь зойк, а за хвилю таки виразне витє, в якому розпізнав голос батька. Уважно розглянув ся кругом, чи хто не слїдить за ним.

Переконавши ся, що нема нікого, ізсїв з коня, привязав його до дерева й осторожно наближив ся до батька.

— Тату, тату! — кликнув стрівожений хлопець.

Не дістав ніякої відповіди, почув лиш зойки. Не мав відваги підступити до батька, так прибило його те, що побачив. Аж доперва коли батько його двічі кликнув, він підійшов до нього та звільнив із вязів. Старий повалив ся на землю й довший час лежав так без тямки.

Доперва по часї очуняв і, вхопивши свойого коня за поводи, поволи рушив в дорогу.

Був так знесилений та пригноблений, що цїлий час нї слова не міг до сина промовити.

Гаґара тимчасом з поспіхом йшла все вперед, в надії що вдасть ся їй незабаром віднайти сестру. Але, не булаб її може віднайшла, колиб Дарія сама не зрадила ся.

Кілька годин вона чекала на означеному місцї, на Блюма. Навіть на думку їй не прийшло, що Блюм її обманив та вона дармо на нього чекає.

Стративши вже терпеливість, вона звернула ся йти йому на зустріч. Щоб мати вид на дорогу вона мусїла підійти вперед. Але, зробивши кілька ступенів, вона з криком скочила в бік — побачила бо наближаючу ся Гаґару.

Кілька хвилин стояли сестри одна проти другої, словечка не будучи в силї промовити. Нарештї Дарія, зібравшись на відвагу, перша промовила жахливим голосом:

— Гаґаро! Що то стало ся? Де Блюм, чому не приходить?

Гаґарині очі набігли кровю. Доміркувалась тепер всього. Всміхаючись злобно, сказала:

— Надармо чекаєш, він не прийде!

І тепер все їй розказала.

Дарія не вірила її оповіданю, думала що сестра видумала таке, щоб її тільки мучити та рішила вертати до господи, щоб переконати ся, чи Гаґара правду сказала.

Гаґара зразу мала великий жаль до сестри, а то й зневаділа її. Але живо те все минуло ся, знала бо, що він її обманив також. Коли же вернули до господи й там Дарія переконала ся, що сестрині слова правдиві, звернула ся до Гаґари та із пристрасною ненавистю сказала:

— Я ще за все йому відплачу ся!...

І додержала слова

Коли хазяїн із сином вернули у господу та опісля зайшли у стайню, наче громом поражені спинили ся на порозі.

— Де осли? — спитав старий переходячого якраз тоді хлопця.

— Не знаю! відповів той же.

Почувши се, старий вдарив хлопця в лице.

— Дівчата, що тут ночували — відповів хлопець — втікли на них і забрали з собою навіть ще й два коні. Куди однак поїхали, того я не годен сказати.

Крім хазяїна, ніхто другий в дома не знав, що він купив ослів, тому то Гаґара й Дарія свобідно виїхали на ослах з господи. Так і не знайшли, хто закрав гроші, а й про ослів всякий слух пропав.

РОЗДІЛ CXXXVI.

ХИТРИЙ ОБМАНЕЦЬ.

Глота й гамір панували в домі гри в Монако, де були майже всї народи заступлені. Кругом тут слїдно було такий достаток й богацтво, що нікому й на думку не могло впасти, щоб тут, в сїм місцї, тисячі людий могли тратити свої маєтки, в найбільшу нужду попадаючи.

Можна було тут бачити молодцїв в добірних та богатих уборах, але також і бідаків, що в послїднє ще пробували щастя.

Дивний образ з'окрема представляв той стіл, при якім сидїли сї пристрасні грачі. Лиця їх були смертельно блїді, а очі блистїли на вид золота, зібраного побіч них.

Руки й ноги у них тремтїли нервово, всї були грою так заняті, що зовсїм не звертали уваги на се, що дїялось за їх плечима.

При столї панувала смертельна тишина. Лиш від часу до часу перебивали її виклики того, що оголошував вислїд гри.

Глядача вельми вражало дивитись на тих пристрасних грачів, що із великою нетерплячкою та битєм серця вижидали проголошеня виграної....

Отсе якось явив ся на салї старий, богато прибраний мущина й підійшов до стола, де грано. Присутні цікаво йому приглядали ся та перешептувались.

— Се той щасливець, що вчера так много виграв.

Видно було по його певній поставі та веселій усмішцї, що йому щастє сприяє. Не вдоволившись вчерашньою виграною, прийшов і нинї, в надії, що знова вдасть ся йому виграти більшу суму гроший.

Сївши при столї, знова став предметом шепотів. Всїх здивував висотою ставки та щастєм, яке його не оставляло — бо незабаром знова згортав велику суму гроший.

Сусіди, яким щастє не так то дуже сприяло, зависно споглядали на нього. Але чимало счудувались, коли на лици того чоловіка заглянули якийсь несупокій, мимо щастя, яке його ні на хвилю не оставляло.

Та після кількох хвилин якось щастє відвернулось від нього — програв меншу ставку. Очі в нього жаром заняли ся, тремтів всім тілом. Вскорі однак підсміхнув ся, немов то його ні троха не боліло й кинув більшу ставку. Загальне напружене обняло всіх, коли після короткого часу знова програв.

Се його так роздратувало, що не міг вже над собою запанувати. Жили на чолї набреніли, лице збіліло, наче в мерця — ще більше гроший поставив.

Більша частина грачів так занялась ним, що й про себе забула. Він же ні на кого не звертав уваги, а пильно вдивляв ся лиш в одно місце, що мало йому щастє принести Не повело ся, знова програв.

Мов вихор схопив ся з місця, поспішив у буфет та випив там кілька чарок шампану.

— Тепер — сказав самий до себе, тяжко дихаючи — буду мав ліпшу охоту до граня. Побачу, чи щастє менї ще сприяє, тепер мушу відограти се, що вже сьогодня програв.

І знова перейшов у шулерню, де вже мусів довший час шукати місця, поки знайшов якесь. На позір заховуючи супокій, сів, поставив і виграв.

Се додало йому охоти, тож поставив в двоє більше і знова виграв. Не надумуючись довго, поставив в десятеро більше того, і се вже програв.

Аж задубів із жаху. Однак, не хтївши показати, що се його так болючо діткнуло, кинув ще більшу ставку.

Серце майже ковтати перестало, всї нерви в ньому зворушились. Минуло кілька хвилин і дізнав ся, що — знова програв. Сидів довший час наче громом поражений. Зимний піт виступив йому на чоло, а він самий виглядав наче божевільний.

Заглянув тепер у мішочок, чи ще не знайде там гроший — але був порожний. Все, що попередної днини виграв, в мить сьогодня програв. Пішов домів й приніс ще кілька послїдних золотих.

Поставив їх на чорне поле, але дарма — воно не принесло щастя — виграло червоне.

Так стратив все, що мав. Ледви підняв ся з місця, на ногах не міг вдержати ся та, колибаючись, вийшов із салї.

Аж коли знайшов ся на вільному воздусї, із його грудий добув ся тяжкий стогін.

— Що за дурняга із мене — шепотїв — як же то мож на було так легкодушно грати? Чому я не перестав, коли щастє почало відвертати ся від мене? Чому я не вдоволив ся тим, що вчера виграв.

Пізно в ніч блужав, так вулицями, аж остаточно, духово й морально зломаний, вернув до готелю.

Другої днини, на велике диво зібраних, знова появив ся в салї гри. Сум покривав його блїде лице. Довший час шукав вільного місця, а коли знайшов, тремтячою рукою витягнув кілька золотих гроший й положив на столї. Сьогодня однак не клав всього на-раз, був більш осторожним.

Але хоч як вважав, то все ж таки програв половину гроший. Остали ще два золоті. Його серце тремтїло, коли витягав з кишенї послїдний гріш. Ще раз хотїв щастя попробувати. Коли воно йому сприяти ме, то відограє все, а тодї буде щасливим.

Поставив — але гроший більше не побачив.

Зломаний сїв тепер, нї троха не зважаючи на з'їдливі насміхи своїх сусїдів. Спокійно сидїв при столї, не беручи участи в дальшій грі, аж коли його візвали, щоб звільнив місце, він підняв ся й лїниво вийшов із салї.

Із жалем всї споглядали тепер на нього, догадуючись що дїєть ся в його души під сю пору. Боялись лиш одного: щоб той чоловік, позбавлений всяких средств до житя не належив руки на своє житє.

Незмірна розпука обняла його тепер. Все, що мав, стратив, остала лиш торба небрущого.

— Що-ж тепер почати? — питав самий себе. — Після такого добірного житя, не зможу вже себе голодом морити. Не остає менї нїщо иншого, як лиш всадити собі кулю в лоб.

І поволи дійшов аж до виходу, де мусїв здержати ся

на хвилю, бо через натовп нових грачів, втискаючих ся до середини, годі було на двір висунути ся.

Блудними очима споглядав на тих то людий, що так до того „щастя" тиснули ся!...

Нараз наче задубів на місці, побачивши із далека знакоме собі лице. Волдінґ — бо він був тим нещасливим грачем — живо підійшов до новоприбуваючого, кличучи:

— І що ж ви ту порабляєте, ґрафе Солмсберґ?

Почувши се, прибуваючий поблід та живо відвернув ся від нього. Заспокоївшись, після кількох хвилин, відповів:

— Помиляєте ся, пане, я не той, за кого мене маєте. Називаю ся Бернард Лайтголд.

— Не обманите мене, старий друже! — кликнув Волдінґ. — Ні, ні, мій дорогий — коли такі добрі друзяки стрінуть ся, повинні собі сердечно руки стиснути та відновити стару дружбу.

Ґраф Солмсберґ — бо він се якраз був — сказавши кілька незрозумілих слів, хотів відвернути ся, однак Волдінґ заступив йому дорогу.

— Дійсно, се незвичайно мила несподіванка — сказав Волдінґ, зовсім не зважаючи на мовчанку ґрафа. — Скажіть передовсім як поводить ся дорогенькій Асті?

Лице ґрафа приняло тепер грізний вираз. Він побачив, що не так живо позбуде ся Волдінґа, тому, з гнївом звернув ся до нього:

— Оставте мене в супокою, пане майоре! Я мав надію, що коли побачите мій несупокій, то не будете мені завертати голови такими дурницями. А може вам ся стріча тому мила, що є нагода звернути мені гроші, з якими ви отсе недавно чкурнули?

— Ет, не говоріть про те, що вже давно минуло, та з памяти пропало! — вговорював Волдінґ.

— Раджу вам по дружньому — втрутив ґраф — щоб ви мені чимскорше звернули тих трийцять тисячів золотих, які у мене взяли. Довше, без'услівно вже ждати не буду.

Почувши се, Волдінґ подав ся взад, а витягнувши порожні кишені ,сказав:

— Як мене бачите, дорогий ґрафе, я остав цілковитим жебраком; в сій шулерни виссали мене, як цитрину —

нічого не оставили й кинули на глум недолї. Я-б радо вернув вам жаданї гроші, але — Бог менї свідком — наразї того я не в силї зробити — не маю-ж бо нї сотика при собі.

Не зважаючи дальше на Волдінґові слова, ґраф відвернув ся від нього, та, увійшовши до салї гри, заняв місце при столї. Волдінґ станув за його плечима й уважно слїдив за грою. Ґраф був о много спокійнїйший та розважнїйший, як Волдінґ. Пізнати се було по тім, що довго застановляв ся, поки кілька золотих поставив. Щастє йому сприяло, бо аж кілька разів виграв.

Коли Волдінґ се заглянув, всміхнув ся, а на його лице осїла радість. Коли-ж після якої години Солмсберґ виграв більшу суму гроший, нараз Волдінґ приступив до нього і лагідно спитав:

— Можеб разом винця попили? При сїм де-що цікавого а важного розкажу.

Ґраф, не звертаючи на се уваги, грав дальше.

По хвилї Волдінґ вдруге попросив ґрафа, щоб із ним таки вийшов.

Ґраф, програвши сим разом, посумнїв, підняв ся із місця, відійшов на бік, а звертаючись до Волдінґа, сказав:

— Чого саме переслїдуєш мене?

Волдінґ же на се:

— Не так живо позбудеш ся мене, коханий! Знаю дуже добре про твої відносини і хотївби про них з тобою поговорити. Подумай, що за пригода стрінула мене одного дня: Було се в Монахові, в Баварії. Сиджу в каварнї при столї і читаю урядову часопись, і подумай — вичитую що за моїм старим та найлїпшим другом, ґрафом Еґоном Солмсберґом, розіслано стежнї листи.

Ґраф, почувши сї слова, весь стряснув ся й цїпко стиснув кулаки. Мимохіть оглянув ся чи хто не підслухав їхньої розмови. Переконавшись, що нема нїкого, заспокоїв ся троха а звернувшись до Волдінґа, сказав:

— Перейдїм у другий покій, майоре.

Солмсберґ сїв при столї в сусїднїй салї й лице закрив руками, побіч нього же сїв Волдінґ та з вдоволенєм споглядав на зажуреного ґрафа.

Роздумував тепер над тим, як би то позбути ся того

драба Волдінґа, що вдавав великого друга а таким не був.

— Перестань журити ся, любий друже — кликнув підсміхаючись.

Після сих слів схопив ся ґраф із місця та з гнївом відрубав:

— Чого-ж ти саме хочеш від мене, адже-ж видиш, що твоє товариство менї не миле і я бувби дуже вдоволений, колиб ти від мене відчепив ся. Вже стілько разів я просив тебе, щоб ти перестав переслїдувати мене, а однак ти нїяк не хочеш того зрозуміти. Так чого-ж саме бажаєш від мене.

— Гроший! — просто відрубав Волдінґ.

Солмсберґ, почувши се, сильно обрушив ся та зараз кликнув:

— Чи ти не здурів, що смієш домагатись від мене гроший? Чи ти вже забув про той обман, якого жертвою я недавно впав? А крім того — не можу тобі нїчого дати, бо для себе потребую!

— Але ж я бачив — заявив майор — кілько ти в послїднїй годинї виграв. Кілька тисячів золотих вона тобі принесла. Не розумію, як можеш, будучи в так щасливому положеню, відмовити підмоги старому другови! Менї щастє не сприяло так, як тобі. Вчера я програв двайцять тисячів золотих а сьогодня решту.

Солмсберґ із зачудуванєм глянув на нього.

— Програв двайцять тисячів золотих? Як же можна так легкодушно та по дурному грати?

Волдінґ зареготав ся й відповів:

— За пізно брате, треба було вчаснїйше остерігати, а нї тепер, коли вже все пропало! Не маємо потреби про се говорити — позич менї пять тисячів золотих, а се менї по собить. Чогож так здивовано глядиш на мене? Чи думаєш, що прошу милостинї в тебе?... Противно, опісля ще більше тобі зверну, як позичив. Се добрий інтерес також і для тебе.

— Вірю, мій друже — сказав ґраф — але помимо най красших бажань не можу до твойого проханя прихилитись. Шкода лиш твоїх слів, нїчого бо не зискаєш на сїм.

Після сих слів підняв ся, хтївши прикликати послугача, однак Волдінґ сьому перешкодив.

— Ґрафе — кликнув він — будь вирозумілим — на разї ще не знаєш на що думаю сї гроші обернути. Найперше хочу тебе познакомити із моїм наміром — коли він тобі подобаєть ся, то позичиш менї тих пять тисячів золотих, коли-ж нї то вдоволю ся й меншим.

Після сих слів Волдінґ підійшов до ґрафа й довший час шепотїв щось йому в ухо.

Солмсберґ зразу кидав ся, пізнїйше однак, коли майор скінчив, прояснились йому очі й він з радости аж крикнув:

— Мудрий із тебе чоловік! Як же ти впав на таку думку? Дістанеш від мене бажані гроші, але під услівем, що се спільно переведемо.

Волдінґ, вдоволений із такого обороту справи, заявив:

— Я був певний, що мій намір врадує тебе, а тимбільше, що оба на сїм досить заробимо.

В першу хвилю Солмсберґ непевно глядїв на майора, пізнїйше однак, підпивши собі троха вина, кликнув із глумом:

— Я бувби найбільшим дураком, колиб на се не згодив ся! Зразу я не знав о що ходить, здавало ся, що хочеш мене обманити...

Випивши ще одну фляшку вина, вийшли оба із салї в найкрасшій згодї.

— Я бувби за тим — сказав Волдінґ — щоби ми тої справи не відкладали на пізнїйше, але ще сьогодня виїхали до Венеції. Чи годиш ся на моє предложенє?

— Розуміеть ся! — гукнув Солмсберґ дуже врадуваний. — Хоч я мав намір довший час тут оставати, але супроти того, що тепер зайшло, зроблю инакше. Ще сьогодня поїдемо, коханий майоре.

І дійсно виїхали нічним поїздом до Венеції. Ґраф цїлу дорогу роздумував лиш над тим, як то Астин батько міг стати для нього так добрим, та як не жалїв із такими зисками дїлити ся із ним. Хоч годї було повірити, а однак був в незвичайно рожевім гуморі.

Волдінґ же знав гаразд, як тут ґрафа на свою вудоч-

ку зловити. Розказував йому про Асту, про її та й свої пригоди — а брехав, як би хто його наймив до сього. Ґраф уважно прислухував ся оповіданю і так, весело розмавляючи заїхали до Венеції. Колиж вже були на місці, пішли до банку де Волдінґ зложив пять тисячів золотих на імя віскавнта Лебрун.

— Так — реготав ся Волдінґ, коли вже вийшли на вулицю — тепер тільки що почало ся!...

Наймили кімнати в перворядному готели, де Волдінґ записав ся як віскавнт де Лебрун, а Солмсберґ як маркіз де Берґвіліє, а відтак вернули в місто, щоб запізнати ся там із важнійшими памятками старинних часів.

Волдінґ сміяв ся із того, що ґраф ні на хвилю не відступав від нього, а знав, що се тому так робить, що не має великого довіря до нього.

Два дні стратили на звиджуваню міста а третього знова разом пішли до банку і там зложили дальших пять тисячів золотих. Волдінґ казав ґрафови заждати на розі вулиці, заявляючи, що не булоб добре, колиб їх разом хто бачив. Солмсберґ вельми счудував ся, почувши сї слова.

— Ні — заявив рішучо — не пущу тебе самого.

Волдінґ зареготав ся.

— Будь зовсім спокійний, любий ґрафе — не втікну з грішми від тебе. Колиб задумав се зробити, то вже давно мав нагоду до сього. Так будь же доброї думки. Вважаю також, що ліпше булоб взяти повозку.

— Без сумніву! — заявив Солмсберґ, що аж тепер пізнав свій блуд.

Після того майор всїв в повозку і, попращавшись із другом, поїхав. Після короткого часу приказав спинити повозку перед великим ювелїрським склепом і зайшов до середини.

Властитель, пізнавши в ньому достойного гостя, показав ріжні дорогоцінности, високі ціною, а він, оком великого знатока, приглядав ся їм.

Його уваги були так влучні, що він своїм знанем прямо зачудував властителя. Вибравши відтак один дорогоцінний предмет, виймив із кишені чек на пять тисячів золотих і вручив його ювелїрови.

Ювелїр нагло споважнів. Ввічливість, з якою дотепер приймав гостя, змінилась в недовіре.

Перепросив майора, вийшов у другу кімнату, кликнув хлопця й післав його до банку розпитати, чи той чек правдивий.

Вернув до склепу й поволи почав перекладати дорогоцінности, забавляючи при сім достойного гостя ріжними оповіданями.

Майор однак те все розумів. Пізнійше ще доглянув хлопця, вертаючого із банку, як властителеви шепотів до уха, що чек правдивий.

— Як бачу, не маєте довіря до мене, коли мусіли аж хлопця висилати до банку для розвідки чи мій чек правдивий! Супроти сього, я радше відступлю від наміру й купувати не буду.

Ювелір змішав ся й страшенно поблід. Всіми силами намагав ся переконати достойного гостя, але всі його стараня ні на що не здали ся. Волдінґ рішучо домагав ся звороту чека, а діставши його вийшов зі склепу.

Живо сів в повозку й поїхав

Ювелір чимало тим журив ся — адже-ж не так легко такого другого купця діждати ся! Всю вину тепер звернув на хлопця, кажучи, що гість нічого не чув би, колиб він так голосно не говорив. Через нього отже поніс так велику втрату. Розгніваний місця не міг собі знайти...

В дві годині пізнійше вернув віскавнт Лебрун до склепу.

Голову в гору тримаючи підійшов до ювеліра й так заговорив:

— Вважаю, що я за сильно розгнівав ся, а не хочу, щоб ви через мене терпіли.

Роздумавши над справою, я прийшов до переконаня, що і я, на вашому місці будучи, не инакше поступив би. Не знаючи чоловіка, годі мати довіре до нього. Так ось, маєте чек і дайте мені брилянти.

Після сих слів прояснило ся лице ювеліра.

Живо приніс коробку із брилянтами й видав ще решту із чека у висоті 2,000 золотих. Відтак відвів майора аж до порога, а він зараз і сів на вижидаючу його дорожку.

Властитель затирав руки із радости, що чейже таки влало ся йому добре заробити.